

Analýza jazykového vzdelávania ako súčasti celoživotného vzdelávania príslušníkov služby hraničnej polície v európskom kontexte

Anotácia: Autorky sa zaoberajú analýzou jazykového vzdelávania príslušníkov služby hraničnej polície vo vybraných európskych štátoch ako súčasti celoživotného vzdelávania. Ide o čiastkový výstup medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy „Štandardizácia jazykového vzdelávania pre príslušníkov HCP v EÚ“. V teoretickej časti je charakterizovaný pojem celoživotné vzdelávanie v európskom kontexte, ako aj v podmienkach Policajného zboru Slovenskej republiky. Praktická časť vychádza z výsledkov medzinárodného a národného výskumu, ktorý bol zameraný na postavenie a nevyhnutnosť jazykového vzdelávania v celoživotnom vzdelávaní príslušníkov služby hraničnej polície v Európe.

Kľúčové slová: celoživotné vzdelávanie, jazykové vzdelávanie, služba hraničnej polície, harmonizácia, členské štáty EÚ, spolupráca, mobilita, kurz odborného anglického jazyka, multimediálna didaktická pomôcka.

Úvod

Ochraňovanie vonkajšej hranice venujú krajiny Európskej únie zvýšenú pozornosť a chápu ju ako strategickú líniu vyžadujúcu prijatie opatrení na zabezpečenie vnútornej bezpečnosti a stability členských štátov, pretože si uvedomujú, že „reťaz je iba taká silná ako jej najslabšie ohnivko“. Postupné odstraňovanie prekážok slobodného pohybu osôb a tovaru prináša so sebou bezpečnostné riziká, ktorým nie je možné čeliť iba individuálnymi krokmi členských štátov, ale predovšetkým zefektívnením medzinárodnej spolupráce v oblasti výkonu služby hraničnej polície, ako aj harmonizáciou a štandardizáciou vzdelávania príslušníkov tejto služby.

P. F. Drucker vidí hlavné rysy premeny moderných spoločností v tom, že v ekonomických a spoločenských procesoch už nejde ani o kapitál, ani pôdu, ani o prácu, ale o znalosti, vedomosti a informácie.¹ Zmeny v myslení tretieho tisícročia v kombinácii s novými technológiami prinášajú zákonité zmeny v požiadavkách kladených na odborné celoživotné vzdelávanie príslušníkov služby hraničnej polície. Súčasný trend vedomostnej orientovanej spoločnosti s neustále narastajúcim množstvom dostupných informácií z rôznych zdrojov ovplyvňuje kvalitu formálneho vzdelávania ako základu celoživotného vzdelávania. Prístup k zdrojom nových informácií je umožňovaný aj prostredníctvom znalosti cudzích jazykov.

Stále narastajúci záujem o štúdium cudzích jazykov vyplýva z globalizácie spoločnosti, nášho členstva v EÚ a v rôznych medzinárodných organizáciách, pričom sa do popredia záujmu dostáva učenie sa cudzieho jazyka ako prostriedku na získavanie informácií a profesijne orientovaná výučba. Spôsobilosti vyjadrovať sa ústne a písomne primerane situácii, pozorne počúvať iných, spracovať písomný materiál, vysvetľovať a znázorňovať, čítať s porozumením, využívať informácie získané čítaním a predovšetkým komunikovať v cudzom jazyku patria medzi kľúčové kompetencie² občana EÚ. Neustále sa rozvíjajúca medzinárodná policajná spolupráca čoraz častejšie prináša príležitosti pre policajtov pôsobiť

---

¹ DRUCKER, P. F. *Postkapitalistická spoločnosť*. Praha : Management Press, 1993. Zdroj: Reichel, J. *Kapitoly systematické sociologie*. Praha : Eurolex Bohemia, 2004, s. 12.

² Podľa Z. Palána a T. Langeru (2008, s. 83) je to súbor takých kompetencií, ktoré umožňujú človeku plnohodnotné zaradenie do spoločnosti, sociálnych skupín a rolí. Umožňujú človeku nielen zamestnanie získať, ale ho aj udržať – byť zamestnateľný (zahŕňajú napr. efektívnu komunikáciu, spoluprácu, flexibilitu, adaptabilitu, podnikavosť, kompetencie na komunikáciu v cudzom jazyku).

v medzinárodných tímoch pri spoločných operáciách a kladie vyššie nároky, okrem iného, aj na schopnosti policajtov komunikovať v cudzom, najčastejšie v anglickom, jazyku so svojimi zahraničnými kolegami.

Ochrana hraníc EÚ pri zamedzovaní migračných prúdov sa nemôže redukovať iba na technické opatrenia, je potrebné budovať informačné systémy, systémy imigračných styčných dôstojníkov, organizovať spoločné policajné operácie na hraniciach a budovať jednotný systém celoživotného vzdelávania služieb hraničnej polície i v oblasti anglického jazyka.

Problematika ochrany hraníc je v Európskej únii spojená s voľným pohybom osôb³. Na jednej strane tento priestor dáva ľuďom pocítiť jednu z výhod európskej integrácie, na druhej strane však vyžaduje opatrenia kompenzačného charakteru na vonkajších hraniciach EÚ, ktoré by zabezpečili dostatočnú úroveň bezpečnosti predovšetkým so zreteľom na ilegálnu migráciu a rôzne druhy cezhraničnej kriminality⁴. Vstupom jednotlivých štátov do EÚ sa pre príslušníkov služby hraničnej polície otvorili nové možnosti v oblasti priamej spolupráce v boji proti tejto kriminalite, najmä proti medzinárodnému terorizmu, organizovanej kriminalite a nelegálnemu prisťahovalectvu. Táto situácia však zvýraznila potrebu systematického vzdelávania policajtov v odbornom anglickom jazyku.

Medzinárodná vedeckovýskumná úloha „Štandardizácia jazykového vzdelávania pre príslušníkov HCP v EÚ“ (VÝSK. 150), riešená v gescii Katedry jazykov Akadémie PZ v Bratislave, sa zaoberá otázkou jazykového vzdelávania v širšom kontexte, hlavne anglického jazyka na špeciálne účely, ako aj tvorbou moderných elektronických programov zameraných na udržiavanie a rozvoj dosiahnutých jazykových znalostí v rámci celoživotného vzdelávania. Je nevyhnutné zdôrazniť, že hovoríme o vyučovaní jazyka založeného na aktuálnych, reálnych a okamžitých potrebách učiacich sa. Hlavným cieľom vedeckovýskumnej úlohy je na základe analýzy súčasného stavu odborného vzdelávania v anglickom jazyku pre príslušníkov služby hraničnej polície EÚ⁵ a aktuálnych (perspektívnych) potrieb zvyšovania ich komunikatívnej jazykovej kompetencie navrhnúť účinný a komplexný model odbornej jazykovej prípravy a pripraviť návrhy a odporúčania pre proces harmonizácie spoločných jazykových štandardov. Optimalizovaný model v rámci riešenia daného problému spočíva v spracovaní vhodnej didaktickej pomôcky, ktorá bude orientovaná na špecifickú skupinu edukantov, bude vychádzať z ich špecifických potrieb a bude založená na ich aktuálnych, reálnych a okamžitých potrebách. Zároveň umožní všetkým používateľom rozvíjať komunikatívnu kompetenciu na špecifické účely v rámci danej oblasti záujmu. Objektom výskumu sú príslušníci služby hraničnej polície v EÚ a edukačný personál – *language instructors* (učitelia odborného anglického jazyka a zamestnanci vzdelávacích útvarov členských štátov EÚ a tretích krajín). Predmetom výskumu je proces harmonizácie spoločných štandardov vzdelávania v anglickom jazyku pre príslušníkov služby hraničnej polície v EÚ.

V tejto súvislosti je cieľom štúdie získať a analyzovať relevantné informácie o súčasnom postavení jazykového vzdelávania v systéme celoživotného vzdelávania príslušníkov služby hraničnej polície vo vybraných krajinách Európskej únie, ako aj identifikovať poznatky z využívania jazykových učebných materiálov a prostriedkov (predovšetkým v oblasti odborného anglického jazyka). Na základe vymedzeného cieľa boli na realizáciu medzinárodného výskumu stanovené nasledujúce hypotézy (H1, H2):

---

³ Pozn.: Schengenský priestor pokrýva 42 672 km vonkajších morských hraníc a 8 826 km pozemných hraníc. In: FRONTEX. European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. Publications Office, ISBN 978-92-95033-06-1.

⁴ Hrabálek. M. FRONTEX a jeho role v ochrane hraníc EU. [online]. [cit. 2008-07-11]. Dostupné na internete: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=416>>.

⁵ V celom texte ide o príslušníkov služby hraničnej polície na vzdušnej hranici.

H1: Jazykové vzdelávanie príslušníkov služby hraničnej polície v európskych krajinách nie je v rámci celoživotného vzdelávania unifikované.

H2: Miera využívania informačno-komunikačných technológií v rámci celoživotného jazykového vzdelávania nie je adekvátna existujúcim podmienkam.

Metodika medzinárodného výskumu bola daná povahou predmetu skúmania a predpokladanými výstupmi. Na dosiahnutie stanoveného cieľa boli použité teoretické a empirické metódy. Teoretické metódy boli využité na zistenie faktov o doterajšom stave výučby odborného jazyka vo vybraných európskych krajinách a tretích krajinách, o cudzojazyčnej výučbe v rámci celoživotného vzdelávania, učebnom obsahu a využitých učebných prostriedkoch. Konkrétne boli uplatnené metódy: klasifikačná analýza, kauzálna analýza, obsahová analýza textu, zovšeobecňovanie, komparácia, analógia, indukcia a dedukcia. Dotazník, ako empirická metóda, bol využitý na získanie informácií od tzv. národných koordinátorov pre celoživotné odborné vzdelávanie vo vybraných európskych krajinách o stave a mieste jazykového vzdelávania, o jeho časovej dotácii, používaných učebných materiáloch a záujme o univerzálne jazykové multimédium, ktoré by v rámci celoživotného vzdelávania prispelo k harmonizácii odbornej slovnej zásoby, a tým k zvýšeniu jazykovej kompetencie príslušníkov služby hraničnej polície. Dotazník obsahoval 10 položiek a bol distribuovaný do 24 európskych krajín. Vyplnené formuláre boli doručené zo 16 štátov: z Albánska, Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Estónska, Francúzska, Grécka, Chorvátska, Litvy, Lotyšska, Luxemburska, Macedónska, Maďarska, Poľska, Slovinska, Talianska a Ukrajiny. Výskumný súbor tvorili národní koordinátori (*NTC = National Training Coordinators*) zodpovední za koordináciu vzdelávacích aktivít a úloh pre službu hraničnej polície zastrešovaných agentúrou Frontex⁶. Riešiteľský tím v tejto fáze pozostával z dvoch vedecko-pedagogických pracovníkov Katedry jazykov Akadémie PZ v Bratislave, dvoch metodikov/lektorov anglického jazyka z Policajnej akadémie Lotyšska a Poľska a jedného odborníka z praxe – zástupcu Riaditeľstva hraničnej polície Francúzska.

Celoživotné vzdelávanie v podmienkach Slovenskej republiky a Policajného zboru

Vzdelávanie, vrátane vzdelávania dospelých, je chápané ako celoživotný proces, v ktorom sa človek stále prispôsobuje zmenám ekonomického, kultúrneho, spoločenského a politického života.⁷ Vzdelávanie dospelých, ktorému sa venuje andragogika, je integrálnou súčasťou celoživotného vzdelávania. M. Beneš hovorí o andragogike ako o "doprovázení člověka při jeho cestě za vzděláním, poznáním a pochopením světa."⁸ Z. Palán a T. Langer definujú andragogiku ako "vedu o vzdelávaní dospelých, výchove a starostlivosti o dospelých, rešpektujúcu všestranné zvláštnosti dospeljej populácie a zaoberajúcu sa jej rozvojom vo všetkých fázach jeho životnej dráhy"⁹. Pojem „**celoživotné vzdelávanie**“ (používa sa aj termín „ďalšie vzdelávanie“) označuje v krajinách Európskej únie vzdelávanie v priebehu celého života. Podľa J. Kalnického je to „zámerný a cieľavedomo riadený výchovno-vzdelávací proces, prebiehajúci u človeka počas celého jeho života, zahŕňajúci formálne i neformálne formy školského, ako aj mimoškolského vzdelávania, vrátane riadeného sebavzdelávania“.¹⁰ Jeho základom je kvalitné vzdelávanie pre všetkých občanov v školskom

⁶ Európska agentúra pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov EÚ vytvorená nariadením Rady (ES) č. 2007/2004, z 26. októbra 2004.

⁷ PALÁN, Z., LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha : Univerzita J. A. Komenského, 2008, s. 95.

⁸ Beneš, M. *Andragogika - teoretické základy*. 1.vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2003. Zdroj: PALÁN, Z., LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha : Univerzita J. A. Komenského, 2008, s. 36.

⁹ PALÁN, Z., LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha : Univerzita J. A. Komenského, 2008, s. 37.

¹⁰ KALNICKÝ, J. *Progresívna andragogika. Androdidaktika*. Bratislava : Národné osvetové centrum, 1994, s. 8.

systeme pozostávajúcom zo základných, stredných a vysokých škôl. Jeho cieľom nie je len získavanie a rozširovanie vedomostí, budovanie a zdokonaľovanie zručností, ale predovšetkým vytváranie pozitívneho vzťahu kučeniu, čo sa neskôr stáva významnou devízou pre ľudí v produktívnom veku, ktorí sa rozhodnú pokračovať v profesijnom odbornom vzdelávaní, napr. prostredníctvom rôznych kurzov a školení.

Medzi hlavné ciele celoživotného vzdelávania patrí:

- zvyšovanie schopnosti občanov zamestnať sa, a tým sa uplatniť na trhu práce počas celého aktívneho života,
- zvyšovanie schopností a možností ľudí pri uplatňovaní sa na európskom trhu práce, keďže základnými predpokladmi je jazyková, digitálna a matematická kompetencia, kultúrne povedomie a schopnosť komunikovať aj v inom než materinskom jazyku,
- zvyšovanie motivácie u občanov tak, aby sa vzdelávanie stalo potrebou, a nie povinnosťou.

Biela kniha Európskej komisie Vyučovanie a vzdelávanie – Smerom k učiacej sa spoločnosti (1995) bola v oblasti celoživotného vzdelávania základnou platformou pre prípravu ďalších materiálov¹¹. Európska komisia v nej zdôraznila potrebu zamerania sa na širokú základňu vedomostí a rozvíjanie schopností jednotlivca zamestnať sa a zaradiť sa do ekonomického života. Zároveň Európska komisia predložila návrhy piatich hlavných cieľov smerujúcich k budovaniu učiacej sa spoločnosti, ktoré zahŕňajú podporu záujmu o získavanie nových vedomostí, užšiu spoluprácu škôl a podnikov, boj proti vylúčeniu z dôvodov zdravotného postihnutia alebo sociálne znevýhodneného prostredia, ovládanie troch jazykov Európskeho spoločenstva, rovnocenný prístup k investíciám do odbornej prípravy.

Medzníkom vo vzdelávacej politike EÚ bolo zasadnutie Európskej komisie v Lisabone v marci 2000, na ktorom bol prijatý strategický cieľ, aby sa EÚ stala do roku 2010 najkonkurencieschopnejšou a najdynamickejšou ekonomikou založenou na vedomostiach. Strategické ciele EÚ, ktoré vyplynuli zo Zmluvy v oblasti vzdelávania do roku 2010, sú zamerané predovšetkým na zvyšovanie kvality a efektívnosti vo vzdelávaní v štátoch EÚ, podporu prístupu všetkých občanov EÚ ku vzdelávaniu a otvorenie vzdelávacích systémov EÚ svetu. Zasadnutie v Lisabone určilo nové smerovanie európskej vzdelávacej politiky, čo viedlo k prehĺbeniu spolupráce medzi jednotlivými členskými štátmi vo vzdelávacej oblasti. Celoživotné vzdelávanie sa stalo hlavným princípom vzdelávacej politiky v krajinách EÚ a Memorandum o celoživotnom učení (medzinárodný programový dokument pre rozvoj učenia najmä v dospelom veku) základným dokumentom, ktorý v roku 2000 vypracovala a v roku 2001 predložila na celoeurópsku verejnú diskusiu Európska komisia.

Celoživotné vzdelávanie je v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky (2012 – 2016, Znalostná spoločnosť, vzdelávanie a kultúra) deklarované ako jedna z priorit rozvoja spoločnosti v súlade s európskymi trendmi. Ide najmä o podporu digitálnych kompetencií občanov. *Celoživotné vzdelávanie* je definované ako všetky aktivity, ktoré sa uskutočňujú v priebehu života s cieľom zlepšiť vedomosti, zručnosti a schopnosti. Je tvorené školským, ďalším a iným vzdelávaním nadväzujúcim na stupeň vzdelania dosiahnutý v školskom vzdelávaní¹². *Školským vzdelávaním* je výchova a vzdelávanie uskutočňované v materských školách, základných školách, gymnáziách, stredných odborných školách, konzervatóriách,

---

¹¹ Ďalšie dôležité nadnárodné dokumenty, ktoré sa týkajú celoživotného vzdelávania: Celoživotné učenie pre všetkých, OECD 1996, Hamburská deklarácia (CONFINTEA V) – Správa o budúcom smerovaní vzdelávania dospelých (1997), Bolonská charta – Ciele a snahy pre celoživotné učenie – Summit G 8 (1999), Závery Európskej rady v Lisabone (2000), Rezolúcia Rady o celoživotnom vzdelávaní z 27. 6. 2002, Kodánska deklarácia o rozšírenej európskej spolupráce v odbornom vzdelávaní a príprave (2002), Vzdelávanie a príprava 2010 – dokument Európskej komisie z 11. 11. 2003.

¹² Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní v znení neskorších zmien a doplnkov.

školách pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zriadených podľa osobitných predpisov a štúdium v akreditovaných študijných programoch na vysokých školách uskutočňované podľa osobitného predpisu.¹³ *Dalším vzdelávaním* (v odbornej terminológii tiež uvádzané ako „neformálne vzdelávanie“) je vzdelávanie vo vzdelávacích inštitúciách ďalšieho vzdelávania, ktoré nadväzuje na školské vzdelávanie a umožňuje získať čiastočnú alebo úplnú kvalifikáciu alebo doplniť, obnoviť, rozšíriť alebo prehĺbiť si kvalifikáciu nadobudnutú v školskom vzdelávaní, alebo uspokojiť záujmy a získať spôsobilosť zapájať sa do života občianskej spoločnosti.¹⁴ Pod ďalším profesijným vzdelávaním Z. Palán a T. Langer rozumejú vzdelávanie poskytované osobám, ktoré ukončili svoje vzdelanie v systéme počiatočného vzdelávania. Označuje všetky formy profesijného a odborného vzdelávania v priebehu aktívneho pracovného života, po skončení odborného vzdelávania a prípravy na povolanie v školskom systéme.¹⁵ Súčasťou ďalšieho vzdelávania je i *kontinuálne vzdelávanie* ako proces prehľbovania, zdokonaľovania a rozširovania vedomostí, zručností a kompetencií potrebných na výkon odbornej činnosti vo vybranej pracovnej pozícii.¹⁶ M. Zelina a V. Prusáková členia celoživotné vzdelávanie do piatich oblastí:

- druhošancové vzdelávanie, ktoré umožňuje nahradiť školské vzdelávanie, ktoré sa normálne nadobúda v detstve alebo v mladosti,
- pokračovacie (ďalšie) odborné vzdelávanie, ktoré je zamerané na zvyšovanie, rozširovanie kvalifikácie,
- odborné rekvalifikačné vzdelávanie zamerané na zmenu kvalifikácie získaním novej kvalifikácie,
- sociokultúrne vzdelávanie (záujmové) zamerané na záujmové aktivity dospelého človeka vo voľnom čase,
- občianske vzdelávanie je zamerané na utváranie občianskej spôsobilosti.¹⁷

V Slovenskej republike boli v oblasti školstva súčasťou celoživotného vzdelávania riešené v niekoľkých koncepcných materiáloch Ministerstva školstva SR. Veľmi dôležitým bol Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 – 20 rokov (Milénium), ktorý sa zameriava na cieľový stav výchovy a vzdelávania, základné piliere a stratégiu reformných zmien v oblasti vzdelávania. Návrh koncepcie ďalšieho rozvoja vysokého školstva na Slovensku pre 21. storočie, schválený vládou v roku 2000, obsahoval zhodnotenie stavu slovenského vysokého školstva a stanovil ciele a cesty ich dosiahnutia. Koncepcia ďalšieho vzdelávania v Slovenskej republike, schválená vládou v roku 2002, obsahovala charakteristiku súčasného stavu ďalšieho vzdelávania a základné predpoklady jeho rozvoja do roku 2010. Strategickým dokumentom SR, ktorý rieši problematiku vzdelávania v úzkej súvislosti s problematikou zamestnanosti, je Národný akčný plán zamestnanosti. Okrem iného ukladá úlohu modernizovať a rozšíriť modulový systém ďalšieho vzdelávania občanov ako nástroja rozvoja ekonomiky založenej na znalostiach nadväzujúcich na školský systém a na znalostiach z oblasti informačných technológií s cieľom zvýšiť pružnosť pracovnej sily na meniacom sa trhu práce.

---

¹³ Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní v znení neskorších zmien a doplnkov.

¹⁴ Napr. J. Skalková (2007, s. 111) používa termín *formálne vzdelávanie* na označenie vzdelávania realizovaného vo vzdelávacích inštitúciách; *neformálne vzdelávanie* realizované mimo formálneho vzdelávacieho systému, zamerané na určité skupiny populácie a organizované rôznymi inštitúciami; *informálne vzdelávanie* ako proces získavania vedomostí, osvojovania zručností a postojov z každodenných skúseností.

¹⁵ PALÁN, Z., LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha : Univerzita J. A. Komenského, 2008, s. 96.

¹⁶ Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní v znení neskorších zmien a doplnkov.

¹⁷ ZELINA, M., PRUSÁKOVÁ, V. *Nové trendy v pedagogike*. Bratislava : Štátny pedagogický ústav, 1996, s. 69.

Slovenská republika sa od 1. januára 2007 podieľa na plnení programu celoživotného vzdelávania, ktorý bol prijatý Rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 1720/2006/ES 15. novembra 2006. Program celoživotného vzdelávania je jedným z najefektívnejších nástrojov spolupráce vo vzdelávaní v európskom kontexte. Okrem 28 členských štátov Európskej únie sa na ňom zúčastňujú aj krajiny európskeho hospodárskeho priestoru (Nórsko, Island a Lichtenštajnsko) a kandidátska krajina Turecko. Hlavným cieľom programu je prispievať k dosiahnutiu cieľa Lisabonskej stratégie prostredníctvom celoživotného vzdelávania a vytvoriť vyspelú znalostnú spoločnosť s trvalo udržateľným rozvojom a väčšou sociálnou súdržnosťou. Program je zameraný najmä na rozvoj výmeny, spolupráce a mobility medzi systémami vzdelávania a odbornej prípravy v rámci spoločenstva tak, aby sa stali svetovým štandardom kvality. Jeho súčasťou sú štyri sektorové podprogramy (Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci a Grundtvig), transverzálny (prierezový) program a Jean Monnet program, podporujúci inštitúcie a aktivity v oblasti európskej integrácie.

Zákon o štátnej službe vytvára legislatívne a inštitucionálne prostredie s cieľom zaviesť jednotný systém vzdelávania štátnych zamestnancov. Vzdelávanie štátnych zamestnancov je realizované ako systematické odborné vzdelávanie, ktorého cieľom je priebežné zdokonaľovanie a dopĺňanie požadovaných vedomostí a schopností potrebných na vykonávanie štátnej služby v príslušnom odbore štátnej služby¹⁸. Obsahové zameranie vzdelávania štátnych zamestnancov vyplýva predovšetkým z požiadaviek na ich spôsobilosť vyplývajúcu z opisu činností jednotlivých štátnozamestnaneckých miest. Vo všeobecnosti sú vzdelávacie aktivity zamerané na odborný rast, jazykovú prípravu, vzdelávanie v oblasti informačných technológií a prípravu odborníkov na agendu Európskej únie v otázkach európskej integrácie. Tieto aktivity sú realizované predovšetkým vzdelávacími inštitúciami Ministerstva vnútra SR – Stredná odborná škola Policajného zboru v Pezinku, Košiciach a Bratislave, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Inštitút pre verejnú správu v Bratislave, Stredná škola požiarnej ochrany v Žiline. Rezortné celoživotné vzdelávanie je zabezpečované pre príslušníkov Policajného zboru, príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže, zamestnancov verejnej a štátnej správy, príslušníkov bezpečnostných služieb. Ďalšie vzdelávanie policajtov je poskytované policajtom počas celého obdobia výkonu štátnej služby a zabezpečované v súlade s potrebami Policajného zboru, zásadami kariérneho postupu, dosiahnutého vzdelania policajta a jeho funkčného zaradenia.¹⁹ Niektoré úlohy, povinnosti a činnosti rôznych policajných služieb si vyžadujú špecializované vedomosti a zručnosti, ktorých odlišnosti sú rešpektované aj pri príprave výcviku a vzdelávania príslušníkov jednotlivých policajných služieb.

Čo sa týka služby hraničnej polície, v rámci odporúčaní z aktualizovaného schengenského katalógu týkajúcich sa vzdelávania by mal byť kladený dôraz na pravidelnú odbornú prípravu, vhodný vzdelávací materiál dostupný na mieste výkonu služby a na schopnosť príslušníkov PZ komunikovať v cudzích jazykoch. Podľa nariadenia ministra vnútra je ďalšie jazykové vzdelávanie určené pre policajtov, u ktorých ovládanie cudzieho jazyka vyplýva najmä z výkonu štátnej služby, z členstva SR v Európskej únii, zastúpenia v medzinárodných organizáciách a zo záväzkov SR vyplývajúcich zo Schengenskej dohody²⁰.

Otázky celoživotného vzdelávania príslušníkov služby hraničnej polície sú jedným z cieľov „Národného programu riadenia kontroly hraníc SR na roky 2011 – 2014“, podľa ktorého by sa vzdelávanie malo rozširovať o „programy elektronického vzdelávania“ zamerané na udržiavanie dosiahnutých znalostí. Pre účinné vzdelávanie sú dôležité aktualizácie informačné stretnutia a opakovacie kurzy realizované po určitých obdobiach

---

¹⁸ Zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe v znení neskorších zmien a doplnkov.

¹⁹ Nariadenie ministra vnútra SR č. 153/2011 o odbornom vzdelávaní príslušníkov PZ.

²⁰ Nariadenie ministra vnútra SR č. 153/2011 o odbornom vzdelávaní príslušníkov PZ, čl. 17.

výkonu služobnej činnosti. Opakovací vzdelávací kurz pre každého policajta v rámci služby hraničnej polície by mal byť realizovaný minimálne raz za rok²¹.

Z uvedených skutočností vyplýva, že kontinuálne vzdelávanie príslušníkov služby hraničnej polície by malo byť realizované prostredníctvom celoživotného vzdelávania, formou dopĺňania vzdelania alebo manažérskym vzdelávaním v rámci kariérneho postupu. V návrhu Národného programu riadenia kontroly hraníc SR na roky 2011 – 2014 je uvedené v rámci zamerania vzdelávania policajtov základného útvaru okrem iného aj to, že majú byť rozvíjané možnosti samovzdelávania sa policajtov a podporované ďalšie vzdelávanie policajtov s využitím počítačov. V uvedenej súvislosti sa v súčasnosti v podmienkach služby hraničnej polície dostáva do popredia elektronické vzdelávanie policajtov.

Analýza základného policajného, celoživotného a jazykového vzdelávania príslušníkov služby hraničnej polície vo vybraných európskych štátoch

Prostredníctvom uvedeného dotazníka sme zisťovali, ako dlho trvá základné vzdelávanie pre službu hraničnej polície a kurz anglického jazyka poskytovaný v rámci neho. Respondenti vyjadrovali svoj názor na dostatočnosť alebo nedostatočnosť poskytovaného jazykového vzdelávania. Poskytli aj informácie ohľadne dosiahnutej úrovne jazykových kompetencií. Ďalšie položky dotazníka boli zamerané na získanie údajov ohľadne existencie alebo neexistencie celoživotného vzdelávania pre príslušníkov služby hraničnej polície a poskytovateľa daného vzdelávania, možnosti absolvovať kurzy anglického jazyka a trvanie takýchto kurzov. Zaujímal nás aj obsah cudzojazyčných kurzov a ich zameranie na všeobecnú, každodennú angličtinu alebo jazyk na špecifické účely, čiže odborný jazyk²². V záverečných položkách sme zisťovali, aké študijné materiály sú v rámci jazykových kurzov využívané – učebnice, rozmnožené materiály (handouty) alebo multimediálne nástroje – a či je záujem o jazykovú multimediálnu didaktickú pomôcku využiteľnú v rámci jazykovej prípravy buď v rámci inštitucionálnej výučby, alebo v rámci samoštúdia s cieľom zvýšenia individuálnych jazykových kompetencií a harmonizácie odbornej slovnej zásoby v oblastiach ochrany a bezpečnosti vonkajších hraníc. Pri overovaní hypotézy č. 1 sa riešiteľský tím sústredil na dotazníkové položky zamerané na získanie údajov ohľadne dĺžky trvania základného výcviku služby hraničnej polície, dĺžky jazykového vzdelávania (v anglickom jazyku) v rámci základného výcviku, ne/dostatočnosti hodinovej dotácie jazykového vzdelávania, výstupnej jazykovej úrovne, existencie jazykového vzdelávania v rámci celoživotného vzdelávania. Pri overovaní hypotézy č. 2 sa riešiteľský tím sústredil na tieto dotazníkové položky: zodpovední garanti celoživotného jazykového vzdelávania, obsah jazykového vzdelávania, používané učebné materiály, spracovanie učebných materiálov a záujem o unifikované jazykové multimédium.

Z údajov uvedených v dodaných dotazníkoch vyplynulo, že väčšina štátov organizuje špecializované vzdelávanie pre službu hraničnej polície s rôznou dĺžkou trvania kurzov.²³ Špecializovanej príprave príslušníkov služby hraničnej polície je venovaný čas v rozsahu od 3 mesiacov po 1,5 roka (Albánsko, Bosna, Bulharsko, Grécko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Macedónsko, Poľsko, Slovinsko, Ukrajina). Zástupcovia štyroch štátov (Estónska, Francúzska, Chorvátska, Maďarska) sa vyjadrili, že v ich krajine je poskytované základné policajné vzdelávanie, v rámci ktorého je určitý čas venovaný špecializovaným témam problematiky hraničnej polície, vid' graf č. 1, tab. č. 1.

---

²¹ Návrh Národného programu riadenia kontroly hraníc SR na roky 2011 – 2014. [cit. 2013-03-21]. Dostupné na internete: <<http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-134807?prefixFile=m>>.

²² Pozn.: V teórii vyučovania anglického jazyka sa používa termín ESP = English for Specific Purposes.

²³ Údaje zo Slovenskej republiky vid' v časti Analýza jazykového vzdelávania príslušníkov služby hraničnej polície v SR.

Graf č. 1. Vzdelávanie pre príslušníkov služby hraničnej polície (HP) v európskych krajinách.

Tabuľka č. 1. Dĺžka základného policajného vzdelávania, v rámci ktorého je poskytovaný špecializovaný výcvik pre príslušníkov služby hraničnej polície.

	Chorvátsko	Estónsko	Francúzsko	Maďarsko
základné policajné vzdelávanie	1 rok	2 roky	1 rok	2 roky
vzdelávanie pre službu hraničnej polície	2 mesiace k základ. policajnému vzdelávaniu	v rámci základ. policajného vzdelávania	3 mesiace v rámci základ. policajného vzdelávania	v rámci základ. policajného vzdelávania

Estónsko, Francúzsko a Maďarsko poskytujú všeobecnú policajnú prípravu s rôznou dĺžkou trvania (jeden až dva roky), v rámci ktorej je určitý čas vyčlenený aj na prebratie základov problematiky hraničnej polície. V Chorvátsku je základnej policajnej príprave venovaný 1 rok, na ňu nadväzujú dva mesiace špecializovaného vzdelávania a výcviku pre hraničnú políciu. Jediné Francúzsko sa zmienilo o existencii vzdelávania pre rôzne úrovne policajtov: základné vzdelávanie trvá 1 rok, z neho sú 3 mesiace venované špecializovanému vzdelávaniu príslušníkov služby hraničnej polície. Vzdelávanie pre strednú úroveň policajných dôstojníkov trvá 18 mesiacov, v rámci ktorých je 6 týždňov venovaných odboru hraničnej polície. Výcvik a vzdelávanie vyšších policajných dôstojníkov je realizované v priebehu 24 mesiacov, z ktorých 11 týždňov zaberá špecializácia hraničnej polície.

Vo väčšine oslovených európskych krajín existuje v rámci uvedeného základného policajného výcviku a vzdelávania aj jazyková príprava z anglického jazyka, ktorá však z pohľadu polovice respondentov bola hodnotená ako nepostačujúca. Okrem rôznej hodinovej dotácie sú rozdiely aj v jazykovej úrovni dosiahnutej príslušníkmi služby hraničnej polície, ktorá sa pohybuje od úrovne A1 až po úroveň B2 Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky: učenie sa, vyučovanie a hodnotenie²⁴. Podľa charakteristiky úrovne A1 (úplný začiatok) používateľ dokáže komunikovať jednoduchým spôsobom, klásť a odpovedať na jednoduché otázky v oblasti základných potrieb. Na porovnanie a poukázanie na medzeru v jazykových úrovniach uvádzame veľmi stručnú charakteristiku úrovne B2 (stredne pokročilý), v rámci ktorej používateľ rozumie zmyslu rozhlasových a televíznych programov o aktuálnych udalostiach a témach osobného či odborného záujmu.

²⁴ Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, CEFR. [online]. Dostupné na internete: <http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre_en.asp>.

Tabuľka č. 2. Jazykové vzdelávanie v rámci základného (policajného) vzdelávania pre príslušníkov služby hraničnej polície.

Krajina	Dĺžka jazykového kurzu	Je postačujúci?	Úroveň
Albánsko	64 hodín	nie	A2
Bosna a Hercegovina	6 mesiacov	áno	A1
Bulharsko	0	nie	A1
Estónsko	72 hodín	nie	B2
Francúzsko	0	nie	neuvedená
Grécko	0	nie	neuvedená
Chorvátsko	72 hodín/týždeň	nie	A2/B1
Litva	146 hodín	áno	A2 – B2
Lotyšsko	1,5 roka	áno	B1
Luxembursko	0	áno	neuvedená
Macedónsko	2 – 3x 4 hodiny/ týždeň počas 3 – 6 mesiacov	áno	A1 / A2
Maďarsko	166 hodín	áno	A1 – B1
Poľsko	6 mesiacov	áno	A1/A2
Slovinsko	24 hodín	nie	A2/B1
Taliansko	30 hodín	nie	neuvedená
Ukrajina	1 mesiac intenzívne	áno	A2

Z tabuľky č. 2 vyplýva, že rozdiely v úrovni dosiahnutých cudzojazyčných kompetencií príslušníkmi jednotlivých európskych krajín sú pomerne značné – rozptyl je od úplného začiatku (A1) po stredne pokročilého študujúceho (B2).

Tabuľka č. 3. Existuje v európskych krajinách celoživotné vzdelávanie pre príslušníkov služby hraničnej polície?

Krajina	áno	nie	Krajina	áno	nie
Albánsko		+	Lotyšsko	+	
Bosna a Hercegovina		+	Luxembursko		+
Bulharsko	+		Macedónsko	+	
Estónsko	+		Maďarsko	+	
Francúzsko	+		Poľsko		+
Grécko	+		Slovinsko	+	
Chorvátsko	+		Taliansko		+
Litva		+	Ukrajina	+	

V odpovediach na dotazníkovú položku týkajúcu sa existencie či neexistencie celoživotného vzdelávania pre príslušníkov služby hraničnej polície z celkového počtu 16 európskych krajín 6 uviedlo, že celoživotné vzdelávanie pre službu hraničnej polície nie je poskytované. Vo zvyšných desiatich krajinách je organizované a zabezpečované ministerstvami vnútra (Belgicko, Estónsko) alebo ministerstvom zahraničných vecí (Francúzsko), v rámci ktorého je možnosť absolvovať kurz anglického jazyka na rôznych úrovniach a s rôznym zameraním. Vo väčšine z nich sú kurzy anglického jazyka zamerané na kombináciu všeobecného anglického jazyka a odborného jazyka pre hraničnú políciu. Z odpovedí možno usúdiť, že jazykové vzdelávanie nemá unifikovaný systém, vstupné aj

výstupné jazykové úrovne policajtov sa v krajinách líšia a zameranie nemá striktné odborný štatút.

Tabuľka č. 4. Kurzy anglického jazyka v rámci celoživotného vzdelávania v európskych krajinách.

Krajina	Dĺžka trvania	Používané študijné materiály
Bulharsko	4 týždne	multimediálne nástroje
Estónsko	4 mesiace	učebnica, handouty ²⁵
Francúzsko	4 – 5 dní	multimediálne nástroje, handouty
Grécko	6 mesiacov	učebnica
Chorvátsko	450 hodín	handouty, multimediálne nástroje
Lotyšsko	2 – 13 týždňov	učebnica
Macedónsko	3 – 6 mesiacov	učebnica, handouty, multimediálne nástroje
Maďarsko	400 hodín	učebnica, handouty, multimediálne nástroje
Slovinsko	2x40 hodín	učebnica, handouty, multimediálne nástroje
Ukrajina	neuveďená	učebnica, handouty, multimediálne nástroje

V dotazníkovej položke zisťujúcej prípadný záujem policajtov o multimediálnu didaktickú pomôcku zameranú na odborný anglický jazyk pre špecializáciu hraničnej polície sa všetci respondenti vyjadrili pozitívne. Prejavovaný záujem je pochopiteľný, aj v prípade krajín poskytujúcich jazykové vzdelávanie pre príslušníkov služby hraničnej polície, pretože podľa uvedených zistení sú multimédiá pomerne populárne na hodinách angličtiny s lektorom, príp. ako samoštudijný materiál mimo hodín s učiteľom anglického jazyka. V prípade krajín, ktoré neposkytujú jazykové kurzy pre policajtov, by takýto nástroj bol vhodným riešením na prekonanie danej situácie a umožnenie samostatného rozvíjania jazykových zručností policajta v oblasti svojej špecializácie. Výskumom bolo zistené, že neexistuje unifikovaný vzdelávací jazykový materiál, ktorý by odrážal požiadavky praxe na kvalitnú jazykovú pripravenosť policajtov v rámci cezhraničnej spolupráce.

Analýza jazykového vzdelávania príslušníkov služby hraničnej polície v Slovenskej republike

Z obsahu hodnotiacich správ vyplynuli pre Slovenskú republiku úlohy, ktoré je potrebné realizovať v krátkom, prípadne dlhšom časovom horizonte. Jednotlivé aktivity boli vykonávané v súlade s Národným plánom riadenia ochrany štátnych hraníc Slovenskej republiky na roky 2007 – 2010, na ktorý nadviazal Národný plán riadenia ochrany štátnych hraníc Slovenskej republiky na roky 2011 – 2014. Nadväzujú na Akčný plán pre zabezpečenie vstupu SR do schengenského priestoru. Národný plán obsahuje úlohy a činnosti zamerané na ich realizáciu na vnútorných hraniciach, na vonkajších hraniciach EÚ v SR (legislatívna oblasť, organizačné a personálne zabezpečenie, policajné vzdelávanie, technické vybavenie), v tretích krajinách, ako aj v oblasti medzinárodnej spolupráce súvisiacej s ochranou vonkajších hraníc – bilaterálnej a multilaterálnej spolupráce so susednými štátmi, v rámci Európskej únie, prípadne s agentúrou Frontex. Z analýzy požiadaviek kladených na obsahovú stránku vzdelávania vyplynula potreba zabezpečenia štandardizovaného jazykového vzdelávania. Tento problém bol identifikovaný pri výkone úloh hraničnej a cudzineckej polície a colnej správy pri výkone kontroly na vonkajších hraniciach. Rovnako pri školeniach a podujatiach v zahraničí nedostatočná jazyková zdatnosť limituje schopnosť pochopiť

²⁵ Z angl. rozmnožené, učiteľom vlastnoručne pripravené materiály, ktoré rozdáva na vyučovacej hodine študentom.

sprostredkované informácie, kvalitu využitia získaných informácií a v konečnom dôsledku aplikáciu znalostí a skúseností do praxe. Preto je v súčasnosti celoživotné vzdelávanie v oblasti cudzích jazykov pre príslušníkov hraničnej a cudzineckej polície prioritou v rámci rezortu MV. Je i v súlade s prioritou 5 Viacročného programu 2007 – 2013 Fondu pre vonkajšie hranice – Slovenská republika – Podpora efektívneho a účinného uplatňovania právnych nástrojov spoločenstva v oblasti vonkajších hraníc a víz, najmä Kódexu schengenských hraníc a Európskeho vízového kódexu a operačným cieľom 5 – Skvalitnenie výkonu úloh spojených s uplatňovaním právnych predpisov spoločenstva v oblasti vonkajších hraníc a víz a posilnenie kapacít a odbornosti orgánov spoločenstva zodpovedných za riadenie vonkajších hraníc a konzulárnych úsekov, ako aj v súlade s prioritou 3: Podpora na špecifické inovačné medzinárodné, resp. vnútroštátne nástroje na riadenie návratov v rámci Európskeho fondu pre návrat na roky 2008 – 2013 (zriadený Rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 575/2007/ES z 23. mája 2007 ako súčasť všeobecného programu Solidarita a riadenie migračných tokov). Účelom vzdelávacích aktivít by malo byť odstránenie zisteného deficitu potrebných znalostí a zručností policajného manažmentu a príslušníkov služby hraničnej polície zaradených do výkonu služby, ktorý bol identifikovaný v rámci schengenského hodnotenia v roku 2007 a následne v rokoch 2012 – 2013. Vzdelávanie má byť v súlade so Spoločnými učebnými osnovami²⁶ pre výcvik príslušníkov služby hraničnej polície. V rámci agentúry vznikla SR požiadavky na školenia policajného personálu v oblastiach pretrvávajúceho deficitu znalostí a zručností: štatistické metódy vyhodnocovania analýzy rizík, identifikácie falšovaných a pozmeňovaných cestovných dokladov a špecializovanej jazykovej prípravy manažmentu a členov EUBGTs²⁷. Okrem toho medzi primárnymi úlohami v oblasti vzdelávania policajtov by mala byť výučba cudzích jazykov (napr. anglický jazyk, nemecký jazyk), ktorá sa v prevažnej miere začína už na základnom stupni policajného vzdelávacieho systému. Toto vzdelávanie je potrebné rozvíjať aj v ďalších etapách služobnej činnosti policajtov, čiže v rámci systematického vzdelávania.

Nedostatky vzdelávacieho systému definované v záveroch schengenských hodnotiacich správ sa týkali okrem iného aj neexistencie systematického priebežného dlhodobého vzdelávania v oblasti cudzích jazykov. Spôsobilosti vyjadrovať sa v cudzom jazyku ústne a písomne primerane situácii, pozorne počúvať iných, spracovať písomný materiál, vysvetľovať a znázorňovať, čítať s porozumením, využívať informácie získané čítaním, komunikovať aj neverbálne patria medzi kľúčové kompetencie potrebné v každom profesijnom prostredí²⁸, výkon úloh služby hraničnej polície nevynímajúc.

Pre špecializáciu hraničná a cudzinecká polícia na **Strednej odbornej škole Policajného zboru (SOŠ PZ) Pezinok** nie je schválený samostatný školský vzdelávací program, špecializované učebné osnovy ani tematický plán z cudzieho jazyka určený pre hraničnú a cudzineckú políciu, pretože poslucháči so špecializáciou hraničnej a cudzineckej polície získavajú základné policajné vzdelanie na SOŠ PZ Košice.

Poslucháči, ktorí sú zaradení k hraničnej a cudzineckej polícii, no základné policajné vzdelanie získavajú na SOŠ PZ Pezinok, absolvujú cudzí jazyk podľa Školského

---

²⁶ Z ang. Common Core Curriculum (CCC) – jednotný študijný program, ktorý obsahuje prvý štandardizovaný súbor kritérií na zručnosti a znalosti stanovených pre základné vzdelávanie príslušníkov služby hraničnej polície EÚ. Bol vypracovaný zástupcami členských štátov pod vedením agentúry Frontex.

²⁷ European Border Guard Teams – európske tímy hraničnej stráže, predtým RABITs (Rapid Border Intervention Teams) – rýchle pohraničné zásahové tímy.

²⁸ BALASIČOVÁ, I., BINDEROVÁ, M. Jazyková príprava policajtov v Slovenskej republike ako súčasť politiky celoživotného vzdelávania v EÚ. In *Slovensko v Európskej únii* [elektronický zdroj]: zborník z celoštátnej vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 30. septembra 2009 na pôde Akadémie Policajného zboru v Bratislave. Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2009. s. 215 - 227.

vzdelávacieho programu určeného pre špecializáciu všeobecná príprava v rozsahu 60 vyučovacích hodín. Cieľom vzdelávania je dosiahnuť, aby poslucháči ovládali aspoň základy anglického jazyka, boli schopní komunikovať v bežných situáciách pri osobnom styku s cudzincami, porozumieť počutému prejavu a písanému textu všeobecného a odborného charakteru v rozsahu svojej služobnej činnosti s použitím slovníka a ďalších pomôcok a používať odbornú policajnú terminológiu. Problematika hraničnej a cudzineckej polície je v tematickom pláne predmetu cudzí jazyk zaradená v jednom tematickom celku s názvom „komunikácia na štátnej hranici“ s počtom 4 vyučovacie hodiny, ktorých cieľom je naučiť poslucháčov vhodne komunikovať s cudzincom pri kontrole dokladov, batožiny a vozidla na hraničnom priechode. Štúdium cudzieho jazyka je ukončené výstupným písomným testom. Podľa písomného vyjadrenia riaditeľa SOŠ PZ v Pezinku nebol za posledných päť rokov realizovaný žiadny kurz anglického jazyka pre špecializáciu HCP v rámci celoživotného vzdelávania.

Na **Strednej odbornej škole Policajného zboru v Bratislave** je vyučovaný predmet anglický jazyk pre špecializáciu hraničná a cudzinecká polícia²⁹ podľa úrovne jazykových kompetencií dosiahnutej príslušníkmi (A1, A2 alebo B1 Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky) s dotáciou 44 vyučovacích hodín³⁰.

Za posledných päť rokov bolo realizovaných 7 kurzov v rámci jazykového vzdelávania pre príslušníkov hraničnej a cudzineckej polície, v rámci ďalšieho vzdelávania kurzy pod rôznymi názvami určené pracovníkom Úradu hraničnej a cudzineckej polície zaradeným na oddelení cudzineckej polície (OCP), oddelení hraničnej polície (OHP), CASR (Centrum analýzy a strategického riadenia), OHŠČ a MS (odbor hranično-splnomocenskej činnosti a medzinárodnej spolupráce) v počte 3 kurzy a časovou dotáciou 80 vyučovacích hodín, v OHK (oddelenie hraničnej kontroly), OACD (oddelenie analýzy cestovných dokladov) a NJBPNM (Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii) v počte 3 kurzy a časovou dotáciou 80 vyučovacích hodín a pre príslušníkov Policajného zboru zaradených v službe cudzineckej polície. Okrem toho sú relevantné prvky hranično-cudzineckej problematiky implementované do jazykového vzdelávania iných študijných zameraní alebo do iných aktuálne prebiehajúcich kurzov v rámci ďalšieho vzdelávania.

Stredná odborná škola Policajného zboru v Košiciach má v učebných osnovách zaradený vyučovací predmet anglický jazyk pre špecializáciu hraničná a cudzinecká polícia počas pomaturitného kvalifikačného štúdia v rámci základnej policajnej prípravy, ktorá trvá 8 mesiacov. Cieľom predmetu anglický jazyk je umožniť poslucháčovi získať jazykové vedomosti a komunikačné zručnosti v cudzom jazyku na takej úrovni, aby poslucháč bol schopný v bežných situáciách komunikovať pri osobnom styku s cudzincami, aby porozumel počutému prejavu a aby porozumel písanému textu všeobecného a odborného charakteru v rozsahu svojej služobnej činnosti s použitím slovníka a ďalších pomôcok. V rámci základnej policajnej prípravy si poslucháč osvojí základy odbornej terminológie zameranej na výkon služby hraničnej polície, ako napr. druhy dokladov a ich náležitosti, názvy jednotlivých trestných činov a priestupkov, základné dopravné značky, názvy jednotlivých častí výstroja a výzbroje príslušníka služby hraničnej polície, odbornú terminológiu v súvislosti so zaistením a predvedením osôb, ich vzatím do väzby a opätovným vrátením a pod.

Anglický jazyk sa vyučuje v rozsahu 76 vyučovacích hodín, pričom 32 vyučovacích hodín je vyčlenených na praktické a integrované cvičenia, v ktorých edukant rieši typické modelové bezpečnostné situácie vyskytujúce sa v činnosti policajta zaradeného v službe hraničnej polície. Na príprave a realizácii integrovaných cvičení sa podieľajú učitelia

---

²⁹ V minulosti realizované jazykové vzdelávanie pre príslušníkov HCP v rámci pomaturitného zdokonaľovacieho štúdia.

³⁰ Na porovnanie – do r. 2009 časová dotácia 66 vyučovacích hodín.

profilujúcich vyučovacích predmetov, najmä služby hraničnej polície a služby dopravnej polície.

Počas *trojmesačného pomaturitného zdokonaľovacieho štúdia* – špecializovanej policajnej prípravy pre hraničnú políciu je cieľom vyučovacieho predmetu komunikácia v anglickom jazyku umožniť poslucháčovi rozvíjať doterajšie a získať nové jazykové vedomosti a zodpovedajúce rečové zručnosti potrebné na jednoduchú, všeobecnú a odbornú komunikáciu s cudzincom pri výkone policajnej služby. Teoretická výučba tematických celkov je doplnená praktickými cvičeniami a integrovanými cvičeniami, ktoré sa vykonávajú v učebniach a na špeciálne vytvorených pracoviskách (polygóny). V rámci špecializovanej policajnej prípravy si poslucháč rozšíri odbornú terminológiu zameranú na výkon služby pre špecializáciu hraničnej polície. Cudzí jazyk sa vyučuje v rozsahu 60 vyučovacích hodín, pričom 32 vyučovacích hodín je vyčlenených na praktické a integrované cvičenia. Integrované cvičenia majú dôležitú úlohu, poslucháči v nich riešia typické modelové bezpečnostné situácie vyskytujúce sa v činnosti policajta zaradeného v službe hraničnej polície.

Za posledných päť rokov boli pre špecializáciu HCP zrealizované dva kurzy – kurz anglického jazyka pre príslušníkov PZ na RHP (Riaditeľstvo hraničnej polície) Sobrance (24. 09. 2008 – 05. 12. 2008) a „English for Border and Alien Police“ – vzdelávací kurz AJ pre ÚHCP MV SR (15. 03. 2012 – 29. 10. 2012).

Tabuľka č. 5. Jazykové vzdelávanie príslušníkov služby hraničnej polície na stredných odborných školách PZ v SR.

	SOŠ PZ Pezinok	SOŠ PZ v Bratislave	SOŠ PZ v Košiciach
<i>jazykové vzdelávanie pre HCP</i>	-	44 h (A1 – B1) v rámci základnej policajnej prípravy pre HCP (8 mes)	76 h v rámci základného policajného štúdia pre HCP (8 mes) 60 h v rámci pomaturitného zdokonaľovacieho štúdia (3 mes)
<i>jazykové kurzy pre HCP v r. 2008 – 2013</i>	-	7 kurzov	2 kurzy

Do rezortnej vzdelávacej sústavy MV SR patrí aj **Akadémia Policajného zboru v Bratislave**. Je to štátna vysoká škola univerzitného typu zabezpečujúca vzdelávanie a výchovu pre záujemcov z radov civilnej mládeže a príslušníkov polície v dennej a diaľkovej forme v študijných programoch 8.3.1 bezpečnostno-právna ochrana osôb a majetku a 8.3.2 bezpečnostno-právne služby vo verejnej správe. Poslaním Akadémie PZ je pripravovať vysokoškolsky kvalifikovaných a profesionálne zdatných odborníkov pre útvary Policajného zboru, odborné pracoviská Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a ďalšie štátne a neštátne bezpečnostné služby. Akadémia uskutočňuje ďalšie vzdelávanie zamerané na získavanie, zvyšovanie a prehlbovanie kvalifikácie najmä príslušníkov Policajného zboru.³¹

Jednou z oblastí celoživotného vzdelávania, na ktorej Akadémia PZ v rámci rezortu MV SR participuje, je jazykové vzdelávanie. Jeden cudzí jazyk je na dennom i diaľkovom štúdiu

³¹ Študijná príručka Akadémie PZ pre akademický rok 2013/2014, čl. 32. [online]. Dostupné na internete: <http://www.akademiapz.sk/sites/default/files/SO/P_2013-14_k_23.9..pdf>.

na Akadémii PZ zaradený medzi povinnými predmetmi od tretieho semestra bakalárskeho štúdia. Študenti denného štúdia si pri prvom zápise volia z ponuky dvoch cudzích jazykov – anglického a nemeckého, pričom podmienkou ich výberu daného cudzieho jazyka je, že ich jazykové znalosti a zručnosti musia presahovať začiatočnickú úroveň **pokročilosti**. Podľa Európskeho referenčného rámca pre jazyky študenti denného a diaľkového štúdia APZ dosahujú úroveň jazykových znalostí A2 až B1. Táto úroveň jazykových znalostí študentov je postačujúca na zvládnutie požiadaviek kladených na študenta v rámci vyučovania odborného cudzieho jazyka bezpečnostno-právneho zamerania na Akadémii PZ. V ponuke je aj ruský jazyk, ale v rámci denného štúdia sa vyučuje iba ako cudzí jazyk II (CJ II) na magisterskom stupni, kde sa môžu študenti učiť cudzí jazyk od úplných začiatkov. Cieľom vyučovacieho predmetu „cudzí jazyk I“ je rozvíjať doterajšie jazykové zručnosti študentov a umožniť im osvojiť si odbornú terminológiu relevantnú pre odbornú komunikáciu s rodeným hovoriacim alebo cudzincom rozprávajúcim po anglicky pri výkone policajnej služby, výmene poznatkov a praktických skúseností v rámci medzinárodnej policajnej spolupráce. V rámci vyučovania odborného anglického jazyka sú študenti rozdelení iba podľa študijných programov „bezpečnostno-právna ochrana osôb a majetku“ a „bezpečnostno-právne služby vo verejnej správe“, nie podľa špecializácie. To znamená, že študenti špecializácie „hraničná a cudzinecká polícia“ absolvujú predmet cudzí jazyk I spolu so študentmi špecializácie napr. „kriminálna polícia“, „dopravná polícia“, obsahovo pokrytý odbornými témami z výkonu činností jednotlivých policajných služieb a verejnej správy.

Okrem cvičení z cudzieho jazyka zaradených v učebnom programe Akadémie PZ v Bratislave pripravuje a realizuje doplnkové odborné jazykové kurzy v anglickom a nemeckom jazyku (tabuľka č. 6), ktoré však nie sú systémovým riešením situácie nedostatočnej cudzojazyčnej kompetencie príslušníkov PZ.

Tabuľka č. 6. Počty účastníkov doplnkových jazykových kurzov na A PZ v r. 2007 – 2013.

Rok	MM a KM ³²	HaZZ	PP ³³	SEPA ³⁴	UZPČ	RABIT/EUBGT ³⁵	Odbor výcviku P PZ	Σ
2007	13	-	3	5	10	15	10	56
2008	15	12	4	4	10	24	10	79
2009	12	-	3	3	-	70	10	88
2010	14	-	2	7	-	25	-	48
2011	13	-	3	8	-	20	-	44
2012	12	-	2	6	-	24	-	44
2013	12	-	2	10	-	24	-	48
Σ	91	12	19	43	20	202	30	417

Na základe zozbieraných údajov o jazykovom vzdelávaní poskytovanom rezortnými vzdelávacími inštitúciami a ich analýzy bolo zistené, že jazykové vzdelávanie je okrem obligatórneho (na stredných školách Policajného zboru – pomaturitné štúdium) a ďalšieho vzdelávania pre policajtov vo výkone štátnej služby (na Akadémii Policajného zboru v Bratislave) zabezpečené len na ad hoc báze a zďaleka nepokrýva dopyt policajnej praxe po

³² Počty účastníkov kurzu pre mierové misie a operácie krízového manažmentu.

³³ Počty uchádzačov o post policajného pridelenca.

³⁴ Počty účastníkov kurzu Stredoeurópskej policajnej akadémie.

³⁵ Počty účastníkov kurzu pre Rapid Border Intervention Teams – rýchle pohraničné zásahové tímy, od r. 2012 EUBGTs (Európske tímy hraničnej polície).

jazykovej príprave. Možno konštatovať, že obligatórne vzdelávanie nezabezpečuje jednotné výstupné hodnotenie úrovne cudzojazyčných kompetencií policajta a absentuje v ňom dostatočná dotácia vyučovacích jednotiek. V záujme plného zapojenia sa do všetkých úloh vyplývajúcich z členstva v Schengene a tiež z pohľadu posilňovania spolupráce na európskej i medzinárodnej úrovni je preto celoživotné vzdelávanie v oblasti cudzích jazykov nevyhnutnosťou.

Záver

Výsledkom verifikácie hypotézy č. 1 zameranej na poskytované jazykové vzdelávanie v rámci celoživotného vzdelávania príslušníkov služby hraničnej polície vo vybraných európskych krajinách bolo potvrdenie predpokladu, že systém jazykového vzdelávania v krajinách EÚ a tretích krajinách nie je unifikovaný. Výsledky realizovaného výskumu v oblasti vzdelávania príslušníkov služby hraničnej polície v Európe ukázali, že napriek tomu, že väčšina európskych krajín zabezpečuje špecializované vzdelávanie pre príslušníkov služby hraničnej polície zahŕňajúce aj jazykovú prípravu z anglického jazyka, táto je z pohľadu polovice respondentov hodnotená ako nepostačujúca. Boli zistené rozdiely nielen v hodinovej dotácii poskytovaného cudzojazyčného vzdelávania, v jazykovej úrovni dosiahnutej príslušníkmi služby hraničnej polície (zistený rozptyl od úrovne A1 Spoločného európskeho rámca pre jazyky – úplný začiatok po úroveň B2 – stredne pokročilý), ale aj v celkovom obsahovom zameraní poskytovanej jazykovej prípravy.

V rámci verifikácie hypotézy zameranej na mieru využívania IKT v celoživotnom jazykovom vzdelávaní sa potvrdil predpoklad, že elektronizácia jazykového vzdelávania nie je vyžívaná v rovnakom rozsahu, v niektorých krajinách nie je vyžívaná vôbec. Poskytnuté informácie potvrdili riešiteľmi predpokladaný príklon lektorov kurzov anglického jazyka pre príslušníkov služby hraničnej polície k tradičným študijným materiálom v podobe jazykových učebníc a učiteľmi zostavených materiálov. Pri zisťovaní prípadného záujmu policajtov o multimediálnu didaktickú pomôcku zameranú na odborný anglický jazyk pre špecializáciu hraničnej polície sa všetci respondenti vyjadrili pozitívne. Prejavovaný záujem je pochopiteľný nielen v prípade krajín, ktoré neposkytujú jazykové kurzy pre policajtov. Takýto nástroj je vhodným riešením na prekonanie danej situácie a umožnenie samostatného rozvíjania jazykových zručností policajta aj bez pomoci lektora anglického jazyka v oblasti špecializácie.

S cieľom umožniť ďalší rozvoj medzinárodnej spolupráce pri zaisťovaní ochrany a bezpečnosti vonkajších hraníc EÚ uvedené skutočnosti poskytujú postačujúce dôvody na hľadanie riešenia otázky harmonizácie a stanovenia spoločných štandardov jazykového vzdelávania príslušníkov služby hraničnej polície v európskych krajinách. Jednou z odpovedí je unifikované jazykové multimédium (ako optimalizovaný model), ktoré by slúžilo ako meradlo odbornej jazykovej kompetencie príslušníkov služby hraničnej polície, pričom jeho obsahom by mal byť odborný anglický jazyk pre výkon ich každodennej práce. Multimédium by malo samovzdelávací charakter s cieľom prispieť k zatraktívneniu jazykového samovzdelávania a poskytnúť dostatočný priestor na získavanie odborných jazykových vedomostí a nácvik cudzojazyčných zručností. To by v konečnom dôsledku viedlo k unifikácii odbornej slovnice, ktorá je nevyhnutná na vzájomné cezhraničné porozumenie a komunikáciu v profesijnej oblasti. Predpokladanou pridanou hodnotou tohto multimédia by bola diverzita jazykových činností, ľahká distribuovateľnosť, relevantné témy pokrývajúce aktuálne úlohy a povinnosti príslušníkov služby hraničnej polície a situačné príklady, ktoré by viedli k zvyšovaniu sebavedomia v cudzojazyčnej komunikácii.

Literatúra

- BALASIČOVÁ, I., BINDEROVÁ, M. Jazyková príprava policajtov v Slovenskej republike ako súčasť politiky celoživotného vzdelávania v EÚ. In *Slovensko v Európskej únii* [elektronický zdroj]: zborník z celoštátnej vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 30. septembra 2009 na pôde Akadémie Policajného zboru v Bratislave. Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2009. s. 215 - 227.
- BALASIČOVÁ, I., BINDEROVÁ, M., KRALOVIČOVÁ, D. *Štandardizácia jazykového vzdelávania príslušníkov hraničnej a cudzineckej polície v Európskej únii : Projekt medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy*. Bratislava: Akadémia PZ – Katedra jazykov, 2009.
- BENEŠ, M. *Andragogika - teoretické základy*. 1.vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2003. Zdroj: PALÁN, Z., LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha : Univerzita J. A. Komenského, 2008. s. 184. ISBN 978-80-86723-58-7.
- Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, CEFR. [online]. Dostupné na internete: <http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre_en.asp>.
- DRUCKER, P. F. *Postkapitalistická spoločnosť*. Praha : Management Press, 1993. Zdroj: REICHEL, J. *Kapitoly systematické sociologie*. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-80-7
- HRABÁLEK, M. FRONTEX a jeho role v ochrane hraníc EU. [online]. [cit. 2008-07-11]. Dostupné na internete: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=416>>.
- KALNICKÝ, J. *Progresívna andragogika. Androdidaktika*. Bratislava : Národné osvetové centrum, 1994. 80 s. ISBN 80-7121-062-5
- Nariadenie ministra vnútra SR č. 153/2011 o odbornom vzdelávaní príslušníkov PZ, čl. 17.
- Nariadenie Rady (ES) č. 2007/2004 o zriadení Európskej agentúry pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov Európskej únie (FRONTEX).
- Návrh Národného programu riadenia kontroly hraníc SR na roky 2011 - 2014. [cit. 2013-03-21]. Dostupné na internete: <<http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-134807?prefixFile=m>>.
- PALÁN, Z., LANGER, T. *Základy andragogiky*. Praha : Univerzita J. A. Komenského, 2008. s. 184. ISBN 978-80-86723-58-7.
- Programové vyhlásenie vlády na roky 2012-2016. Dostupné na internete: <http://www.vlada.gov.sk/znalostna-spolocnost-vzdelavanie-a-kultura/>.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha : Grada Publishing, a. s., 322. ISBN 978-80-247-1821-7. s. 67
- Študijná príručka Akadémie PZ pre akademický rok 2013/2014, čl. 32. [online]. Dostupné na internete: <http://www.akademiapz.sk/sites/default/files/SO/P_2013-14_k_23.9..pdf>.
- Švec, Š. *Základné pojmy v pedagogike a andragogike (s anglicko-slovenským slovníkom termínov s definíciami a s registrom ich slovensko-anglických ekvivalentov)*. 2. rozšírené vydanie. Bratislava : IRIS, 2002. 276 s. ISBN 80 89018 31 9.
- Zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe v znení neskorších zmien a doplnkov.
- Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní v znení neskorších zmien a doplnkov.
- ZELINA, M., PRUSÁKOVÁ, V. *Nové trendy v pedagogike*. Bratislava : Štátny pedagogický ústav, 1996. 81 s. ISBN 80-85756-23-4.

Key words: life-long learning, foreign language learning, border police, harmonisation, EU member states, co-operation, mobility, English language course, multimedia study tool.

Summary

The study deals with an analysis of foreign language courses provided for border guards in selected European states as part of their life-long learning. It presents the partial outcomes of international scientific research task “Standardisation of foreign language learning for border guards in the European Union“. In the theoretical part, the authors characterise the notion of life-long learning in the European context, as well as in conditions of the Police Force of the Slovak Republic. The practical part of the study is based on the results of research on international and national levels, which was aimed at the position and inevitability of language learning within life-long learning provided for border guards in Europe. Furthermore, the study compares institutional provision of life-long learning and systems of language courses for border guards in selected European countries. The authors consider the harmonisation of specialised language outcomes the best solution of the current situation in the above-mentioned field of interest.

PaedDr. Martina Binderová, PhD.

Mgr. Iveta Nováková, PhD.

Katedra jazykov

Akadémia Policajného zboru v Bratislave

Sklabinská 1, 835 17 Bratislava

Slovenská republika

e-mail: Martina.Binderova@minv.sk

Iveta.Novakova2@minv.sk

Recenzenti: pplk. doc. JUDr. Klaudia Marczyová, PhD., doc. Mgr. Dr. Vladimír Blažek, CSc.